

Nr 289.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 28 mars 1917 om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg eller andel däri eller upplåtelse av fartyg, så ock mot förvärv av aktie i aktiebolag, som äger fartyg eller andel däri; given Stockholms slott den 14 mars 1919.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 28 mars 1917 om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg eller andel däri eller upplåtelse av fartyg, så ock mot förvärv av aktie i aktiebolag, som äger fartyg eller andel däri.

G U S T A F.

Eliel Löfgren.

Förslag

till

Lag

angående fortsatt tillämpning av lagen den 28 mars 1917 om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg eller andel däri eller upplåtelse av fartyg, så ock mot förvärv av aktie i aktiebolag, som äger fartyg eller andel däri.

Härigenom förordnas, att lagen den 28 mars 1917 om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg eller andel däri eller upplåtelse av fartyg, så ock mot förvärv av aktie i aktiebolag, som äger fartyg eller andel däri, vilken lag gäller till och med den 30 april 1919, skall äga fortsatt tillämpning till och med den 30 april 1920. Av Konungen jämlikt sagda lag givet förordnande må ej äga tillämpning längre än till och med sistnämnda dag. I fråga om sådan under tiden för lagens giltighet begången förseelse, varom i lagen sägs, skall vad där är stadgat fortfarande att gälla även efter den 30 april 1920.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
11 mars 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 PETRÉN,
 NILSON,
 friherre PALMSTIERNA,
 RYDÉN,
 UNDÉN,
 THORSSON.

T. f. chefen för justitiedepartementet statsrådet Undén anförde efter gemensam beredning med herr ministern för utrikes ärendena samt chefen för finansdepartementet:

»Lagen den 28 mars 1917 om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg eller andel däri eller upplåtelse av fartyg, så ock mot förvärv av aktie i aktiebolag, som äger fartyg eller andel däri, skall enligt lagen den 30 april 1918 äga fortsatt tillämpning till och med den 30 april 1919.

Vid bedömande av frågan, huruvida ytterligare förlängning av lagens giltighetstid kan anses av behovet påkallad, får jag till en början hänvisa till följande uppgifter från kommerskollegiets fartygsregistreringsavdelning rörande de av fartygsregistret framgående förändringarna i svenska handelsflottans storlek under år 1918:

	Ångfartyg			Motorfartyg			Segelfartyg		
	antal	bruttoton	nettoton	antal	bruttoton	nettoton	antal	bruttoton	nettoton
<i>Tillkommit:</i>									
Nybyggda i riket	21	22,781·58	15,621·21	27	15,088·12	10,855·64	13	1,285·23	1,059·58
Förvärvade från utlandet	20	10,891·17	7,547·92	7	4,710·14	3,496·97	19	2,549·51	2,158·92
Summa	41	33,672·75	23,169·13	34	19,798·26	14,352·61	32	3,834·74	3,218·50
<i>Avgått:</i>									
Förolyckade eller förstörda genom krigsåtgärd	52	73,480·45	52,506·90	7	1,321·25	1,097·58	26	7,386·11	6,625·40
Kondemnerade el. slopade	—	—	—	1	72·64	48·00	10	1,686·59	1,466·70
Övergångna i utländsk ägo:									
a) genom försäljning	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) på grund av prisdom	1	1,725·26	1,264·00	—	—	—	1	397·86	361·08
Summa	53	75,205·71	53,770·90	8	1,393·89	1,145·58	37	9,470·56	8,153·13

Ångfartygen hava alltså *minskats* med 12 stycken, 41,532·96 bruttoton, 30,601·77 nettoton.

Motorfartygen hava alltså *ökats* med 26 stycken, 18,404·37 bruttoton, 13,207·06 nettoton.

Segelfartygen hava alltså *minskats* med 5 stycken, 5,665·82 bruttoton, 5,234·63 nettoton.

För *fartygsbeståndet i dess helhet* uppkommer alltså en *ökning* av antalet fartyg med 9 stycken, men *minskning* av *dräktigheten* med 28,793·82 bruttoton och 22,629·27 nettoton.

Rörande frågan om fortsatt tillämpning av förevarande lag hava utlåtanden inforrats från kommerskollegium, statens handelskommission och sjöfartskommittén.

Handelskommissionen.

Handelskommissionen har i sitt den 27 januari 1919 avgivna yttrande anfört, att till följd av det oklara läge, vari åtskilliga spørsmål för närvarande befunne sig, vilka torde hava avgörande betydelse för frågan, kommissionen helst skulle vilja föreslå, att spørsmålet om utsträckning av lagens giltighetstid finge tillsvidare anstå, men att, då detta icke läte sig göra, kommissionen ansåge sig böra hemställa, att åtgärder vidtoges för förlängning av lagens giltighetstid, därvid dock kommissionen ville framhålla, att till följd av ändrade förhållanden den förordning, som Kungl. Maj:t jämlikt lagen komme att utfärda, möjligen icke torde bliva

erforderlig för hela tiden intill den 30 april 1920 eller i allt fall undantag från lagens bestämmelser kunde komma att beviljas i större utsträckning än som dittills skett.

Kommerskollegium har i skrivelse den 6 februari 1919, med överlämnande av en av förste byråinspektören å kollegii fartygsinspektionsavdelning Axel Lindblad upprättad promemoria i ämnet, beträffande frågan om fortsatt tillämpning av bestämmelserna i 1 § 2 punkten av lagen åberopat omförmälda yttrande av handelskommissionen, vilken myndighet enligt meddelade föreskrifter har att pröva ansökningar om lov till upplåtelse eller överlåtelse, som i nyssnämnda punkt avses. Beträffande spörsmålet om förlängning av giltighetstiden för i lagen avsedda förbud mot överlåtelse av fartyg eller andel däri samt mot förvärv av aktie i aktiebolag, som äger fartyg eller andel däri, har kommerskollegium framhållit, att, då utsikter nu börjat yppa sig att genom en ökad varuimport kunna i ökad mån fylla den brist å olika förnödenheter, som under krigstiden varit och alltjämt vore kännbar här i landet, stora krav på den svenska handelsflottan vore att förvänta även under tiden efter den 30 april 1919. Den ytterligare minskningen i fartygsbeståndet, som torde bliva följden av ett upphävande av nu gällande förbud mot de i lagen avsedda fartygsöverlåtelser och aktieförvärv, skulle, på grund jämväl av den redan förefintliga tonnagebristen, kunna medföra verkliga svårigheter, vartill komme, att det under nuvarande ovissa förhållanden icke vore möjligt förutse, huru snart och i vilken omfattning det mellan de krigförande makterna inträdda vapenstilleståndet och ett blivande fredsslut komme att utöva gynnsam inverkan å tonnagetillgången i landet. På grund härav funne kollegium det vara tillrädligt, att åtminstone under ytterligare ett år möjligheten bibehölles att från det allmännas sida i mån av behov förhindra de i lagen avsedda fartygsöverlåtelser och aktieförvärv, och hemställde kollegium därför om vidtagande av åtgärder därhän, att förevarande lag förklarades skola äga fortsatt tillämpning till och med den 30 april 1920. Därest vissa lättnader i förbudsbestämmelserna skulle visa sig vara befogade, kunde dessa vinna uttryck i den förordning, som Kungl. Maj:t med stöd av lagen torde komma att utfärda, och kunde även dylika lättnader när som helst under den nya giltighetstiden, där så vore påkallat, av Kungl. Maj:t genomföras medelst ändringar i samma förordning.

Sjöfartskommittén har i en den 24 februari 1919 inkommen skrivelse hemställt, att förlängning av förevarande lags giltighetstid icke måtte äga rum, samt härvid erinrat, hurusom den ursprungliga lagen rörande detta ämne tillkommit på grund av den under världskriget rå-

Kommerskollegium.

Sjöfartskommittén.

dande starka efterfrågan i utlandet på svenskt tonnage och de under krigets första år därav föranledda många fartygsförsäljningarna till utlandet, vilka medfört fara för att, därest hinder ej uppställts mot vidare försäljningar av fartyg till utlandet, landets tonnage skulle reducerats i den grad, att landets mest erforderliga import, vilken då icke kunnat ombesörjas av andra länders fartyg, icke skulle kunnat möjliggöras. Sedermera hade dessa förhållanden fullständigt förändrats, i det att fartygsprisen i Sverige blivit avsevärt högre än i utlandet. Någon anledning att de svenska rederierna nu i sådan utsträckning, att skada därav för landet kunde uppstå, skulle till utlandet avhända sig sina fartyg, funnes icke, då därigenom i de allra flesta fall skulle uppkomma en högst avsevärd förlust för säljarne. Flertalet av landets linjerederier hade emellertid nödgats under kriget inköpa en del fartyg, vilka till ingen del vore behövliga eller ens användbara för upprätthållandet av deras linjer, dels för att erhålla på grund av engelska bestämmelser erforderligt avlösningstonnage och dels för att icke behöva i tidsbefraktning till ententemakterna enligt bestämmelserna i handelsavtalet med dessa av år 1918 lämna sina dyrbara och för linjefart avsedda fartyg. För dessa rederier vore det högst önskvärt att snarast möjligt kunna avyttra dessa för dem olämpliga fartyg och att undgå den ytterligare förlust, som för dem skulle uppstå, om de längre behöfde äga dem kvar. Då en försäljning av dessa merendels äldre fartyg med svårighet torde kunna ske inom landet och då avtal om försäljning till utlänning på villkor, att tillstånd till försäljningen skulle av Kungl. Maj:t meddelas, vore synnerligen svåra att träffa, skulle ett upphörande av det i lagen ifråga meddelade förbudet bliva av mycket stort värde för ett flertal rederier och av beskaffenhet att möjliggöra en minskning av den förlust, som måste för dem uppstå vid realisationen av fartygen ifråga.

Departement-
chefen.

Genom världskrigets upphörande hava möjligheterna för import av för landets hushållning viktiga förnödenheter i avsevärd grad ökat, och är det med hänsyn till rådande brist å ett flertal sådana av synnerlig vikt, att nämnda möjligheter utnyttjas på ett sätt, som bäst tillgodoser landets behov. För vinnande av detta syfte torde det vara erforderligt att, intill dess mera normala förhållanden beträffande handel och sjöfart åter inträda, den statliga regleringen av importen, särskilt i vad denna avser livsförnödenheter och råvaror för industrien, bibehålles. Ett fullständigt upphävande av densamma under nuvarande förhållanden skulle lätt kunna medföra skadliga verkningar för viktiga delar av vårt näringsliv. Redan av denna anledning torde en utsträckning av giltighetstiden

för de lagar, varå nämnda reglering grundar sig, böra äga rum. Härtill kommer, att staten under nuvarande ovissa situation, som omöjliggör ett närmare bedömande av utvecklingen på det ekonomiska området, i varje fall icke synes böra beröva sig den möjlighet att ingripa för främjande av en för landet behöflig varuinförsel, som nämnda lagar erbjuda. Med hänsyn härtill och då en statlig reglering av importen givetvis i hög grad underlättas, därest erforderlig tillgång å lämpligt tonnage finnes inom landet, men uppfyllandet av detta villkor ej kan anses säkerställt, därest fartygshandeln nu helt frigives, anser jag, lika med kommerskollegium och handelskommissionen, att lagens giltighetstid bör utsträckas, och torde därvid böra bestämmas, att lagen skall gälla under ytterligare ett år, räknat från den 30 april 1919.

Vad angår sjöfartskommitténs uttalande om önskvärdheten därav att möjlighet beredes de svenska rederierna att till utlandet försälja vissa av dem under kriget inköpta och för vår sjöfart olämpliga fartyg, vill jag framhålla, att, även om förlängning av lagens giltighetstid kommer till stånd, berörda önskemål i den mån detsamma är befogat givetvis kan bliva tillgodosett genom den av lagen medgivna möjligheten att erhålla tillstånd till dylika försäljningar av Kungl. Maj:t. Då sådant tillstånd kan erhållas, redan innan försäljningsavtal träffats, synas försäljningarna ej härigenom kunna försvåras. Därest lagens giltighet utsträcker, kan det antagas för visst, att, i den mån import- och sjöfartsförhållandena utveckla sig i gynnsam riktning, lättnader jämväl i övrigt i de i lagen avsedda förbud komma att av Kungl. Maj:t medgivas, och torde, för den händelse situationen redan före utgången av den nya giltighetstiden skulle bliva sådan, att ett upphävande av nämnda förbud i deras helhet utan olägenhet kan äga rum, Kungl. Maj:t ej underlåta att vidtaga åtgärder i detta syfte.

I enlighet med vad jag nu anfört har jag låtit inom justitiedepartementet utarbeta ett förslag till lag om fortsatt tillämpning till och med den 30 april 1920 av förevarande lag.»

Föredraganden uppläste härefter ifrågavarande förslag till *lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 28 mars 1917 om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg eller andel däri eller upplåtelse av fartyg, så ock mot förvärv av aktie i aktiebolag, som äger fartyg eller andel däri*, av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar¹; och hemställde föredraganden, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte för det ändamål, § 87 regeringsformen angiver, inhämtas genom utdrag av protokollet.

¹ Denna bilaga, som är av ordagrant lika lydelse med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet:

Adil Wifvesson.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd fredagen den
14 mars 1919.*

Närvarande:

Justitieråden GULLSTRAND,
VON SETH,
WEDBERG,
Regeringsrådet PLANTING-GYLLENBÅGA.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 11 mars 1919, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättat förslag till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 28 mars 1917 om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg eller andel däri eller upplåtelse av fartyg, så ock mot förvärv av aktie i aktiebolag, som äger fartyg eller andel däri.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av ledamoten å justitiedepartementets lagavdelning, assessorn Thor Sjöfors.

Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet
Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 14 mars 1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Löfgren anmälde lagrådets denna dag avgivna utlåtande över det den 11 innevarande mars till lagrådet remitterade förslaget till lag angående fortsatt tillämpning av lagen den 28 mars 1917 om förbud i vissa fall mot överlåtelse av fartyg eller andel däri eller upplåtelse av fartyg, så ock mot förvärv av aktie i aktiebolag, som äger fartyg eller andel däri, samt hemställde, att förslaget, som av lagrådet lämnats utan anmärkning, måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen täcktes Hans Maj:t Konungen förordna, att till riksdagen skulle avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Adil Wifvesson.
